

Lausunto

16.11.2023

VN/28924/2023
VN/28924/2023-OKM-11

Jakelussa mainituille

OKM lausunto - Valtioneuvoston ohjesäännön ja VNK:sta annetun VNA:n muuttaminen

Valtioneuvoston kanslia on pyytänyt opetus- ja kulttuuriministeriön lausuntoa luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi valtioneuvoston ohjesäännön muuttamisesta ja luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi valtioneuvoston kansliasta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta.

Pyydettyä lausuntonaan opetus- ja kulttuuriministeriö esittää seuraavaa:

Valtioneuvoston kansliasta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttaminen, 1 §:n 23 kohta

Opetus- ja kulttuuriministeriö pitää kannatettavana, että tehtäviin lisätään tutkimus- ja innovaationeuvostoa koskeva kohta. Parlamentaarisen TKI-työryhmän 1.3.2023 julkaistussa raportissa tekemien esitysten ja pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman mukaisesti tutkimus- ja innovaationeuvostoa koskeva asetusta on uudistettu ja asetuksenantovaltuus siirretty opetus- ja kulttuuriministeriöltä valtioneuvoston kanslialle.

Opetus- ja kulttuuriministeriö kuitenkin huomauttaa, että tutkimus- ja innovaationeuvoston toiminnan ja kokousten valmistelusta vastaa nelihenkinen sihteeristö, joka sijoittuu valtioneuvoston kanslian lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriöön sekä työ- ja elinkeinoministeriöön. Valtioneuvoston asetuksen muuttamista koskevaa muistiota tulisi tältä osin täydentää. Ehdotettu lisäys asetukseen ei ehdotetulla tavalla myöskään vastaa tutkimus- ja innovaationeuvoston toimintaan liittyvää ministeriöiden välistä yhteistyötä. OKM huomauttaa myös, että tehtävä tältä osin eroaa esimerkiksi talousneuvostosta, jonka sihteeristö on kokonaisuudessaan sijoitettu valtioneuvoston kansliaan.

Edellä olevan perusteella opetus- ja kulttuuriministeriö ehdottaa seuraavaa muotoilua:

23) tutkimus- ja innovaationeuvoston toimintaa koskevat asiat yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön kanssa;

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Opetus- ja kulttuuriministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 29
00023 Valtioneuvosto

Meritullinkatu 10
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

09 135 9335
+358 9 135 9335

kirjaamo.okm@gov.fi

Valtioneuvoston ohjesäännön muuttaminen, 12 §:n 6 kohta

Asetusluonnoksen mukaan valtioneuvoston kanslian toimialaan kuuluisi jatkossa tutkimus- ja innovaatiopolitiikan ja sen rahoituksen yhteensovittaminen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö ei puolla esitetyn mukaista muutosta ohjesääntöön.

Ohjesäännön muuttamista koskevassa muistiossa esitettyä lisäystä perustellaan muun muassa sillä, että valtioneuvoston kanslian tehtäväksi on jo aiemmin säädetty tutkimus- ja innovaationeuvoston toimintaan liittyviä tehtäviä ja siksi tarkoituksenmukaiseksi nähdään säätää myös tutkimus- ja innovaatiopolitiikan ja sen rahoitukseen liittyvä yleinen yhteensovittamistehtävä valtioneuvoston kanslian tehtäväksi.

Tutkimus- ja innovaationeuvoston tehtäviä ovat (VNA 962/2023) tukea valtioneuvostoa pitkäjänteisen ja kokonaisvaltaisen tutkimus- ja innovaatiopolitiikan kehittämisessä ja yhteensovittamisessa ja mm. tehdä aloitteita kansallisiksi strategia-aloitteiksi; seurata alan kansallisen ja kansainvälisen toimintaympäristön muutoksia, sekä edistää tutkimus- ja innovaatiopolitiikan alan maakuva; yhteensovittaa ja seurata valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta vuosina 2024–2030 annetun lain (1092/2022) toimeenpanoa ja sen 3 §:ssä säädetyn monivuotisen rahoituksen suunnitelman valmistelua ja toimeenpanoa; sekä laatia tutkimus- ja innovaatiopolitiikkaa koskevia aloitteita ja suosituksia sekä ehdotuksia tutkimus- ja kehittämisrahoituksen kohdentamisesta.

Ensinnäkin on syytä painottaa, että tutkimus- ja innovaationeuvosto on luonteeltaan neuvoa-antava elin. Sillä ei ole päätöksentekovaltaa, mutta sillä on oikeus tehdä aloitteita. Neuvoston asetuksella annetut tehtävät eivät siten ole peruste toimivallan muutoksille.

Toiseksi, muistiossa perustellaan muutosta sillä, että tehtävän ei katsota kuuluvan nykyisellään minkään ministeriön toimivaltaan. Valtioneuvostolain 2 § kuitenkin säätää ministeriöiden välisestä yhteistyöstä ja valtioneuvoston ohjesäännön 10 § esimerkiksi valtioneuvoston johdon tukena toimivasta kansliapäällikkökokouksesta. Valtion T&K-rahoitusta koskevan lain mukaisesti laadittavan monivuotisen T&K-rahoituksen käytön suunnitelman laatimisesta lain perustelutekstien mukaan vastaavat työ- ja elinkeinoministeriö ja opetus- ja kulttuuriministeriö yhteistyössä ministeriöiden ja viranomaisten kanssa. Muistiossa ei myöskään ole huomioitu sitä, että T&K-rahoituslisäysten kohdentaminen tapahtuu valtion T&K-rahoitusta koskevan lain mukaan normaalissa talousarviomenettelyssä.

Tiedepolitiikat ja tieteen rahoitus ovat nykyisellään opetus- ja kulttuuriministeriön vastuulla. Innovaatiopolitiikat ja niiden rahoitus puolestaan työ- ja elinkeinoministeriön. Yhteensovittamistehtävän osoittaminen kolmannelle osapuolelle ei ole valtioneuvostosta annetun lain 2 §:n 2 momentin mukainen ratkaisu. Esitetty VNOS:n muutos ei olisi parlamentaarisen TKI-työryhmän linjausten, hallitusohjelman tai valtion T&K-rahoituslain mukainen. Opetus- ja kulttuuriministeriö ei myöskään tunnista, että valtioneuvoston kanslialla olisi tehtävää vastaavia henkilöstöresursseja.

Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö huomauttaa, että T&K-rahoituksen käytön monivuotinen suunnitelma ohjaa valtion T&K-rahoituksen vuosittaisten lisäysten kohdentamista. Tutkimus- ja innovaationeuvoston T&K-rahoituslain toimeenpanon seuraamisen tehtävä ja yhteensovittaminen on selvästi asetuksen muutosluonnoksen kokonaisuutta suppeampi. Muutosesitys ei näin ole tarkkarajainen.

Edellä esitetyn perusteella opetus- ja kulttuuriministeriö ehdottaa kohdan poistettavaksi. OKM:n näkemyksen mukaan 1 §:n 23 kohta valtioneuvoston kansliasta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamista koskevassa esityksessä kattaisi tässä lausunnossa esitetyllä tavalla muutettuna tosiasialliset muutostarpeet. Ministeriöiden yhteistyön osalta luonteva taho yhteensovittamiselle on VNOS:n 2 § mukaisesti valtioneuvoston tukena toimiva kansliapäällikkökokous.

Kansliapäällikkö

Anita Lehikoinen

Hallitusneuvos

Juho-Antti Jantunen

Liitteet

Jakelu VNK Valtioneuvoston kanslia

Tiedoksi OKM KTPO Korkeakoulu- ja tiedepolitiikan osasto
Erityisavustajat
Valtiosihteerit

VN/28924/2023-OKM-11

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: